

"Börnini eru deilig, men eisini striggin", siga tey í foreldrabólkinum, sum nú stovna felag fyri MBD/DAMP-børn.

Øll foreldur kunnu taka soleiðis til, men foreldrabólkurin, sum Sosialurin tosar við í dag, hevur serligar trupulleikar at berjast við, enn fólk vanliga kunnu imyndast sær.

MBD/DAMP er vanliga merkingin, sum verður nýtt um børn, ið hava ávisar trupulleikar at berjast við.

Tey eru fødd við einum breki, sum ger, at tey hava torført við at fata og viðgerða vanligar hendingar.

Børnini eru ógvuliga virkin og sita ikki í fríð eina løtu. Tey hava einki fyrilit, og tað hevur álvarslegar avleiðingar við sær í atburðinum hjá barninum, í mun til børn í sama aldri.

Ómøgulig børn

Øll kennda vit, tá børn í handlum ella aðrastaðni har nógv hittast, gerast frá sær sjálvum, tí tey ikki fáa okkurt, ella á annan hátt eru út um alt mark ómøgulig.

Oftast hugsa vit, at foreldrin at barninum ikki hava lært tað fólkaskikk, og at tey helst eru vánalig foreldur.

Tað nýtist kortini ikki at verða orsökkin. Talan kann eins væl verða um eitt MBD/DAMP barn, sum ikki hevur tamarhald á sær sjálvum, og tí ikki kann bera seg órðvisi at.

Foreldrabólkurin er samdur um, at einki barn lókst, av teimum, sum vit tosa um í hesum sambandi.

Foreldur at fyra børnum, har niggja ára gamli sonurin hevur fingið staðfest MBD/DAMP halda, at trupulleikarnir broytast við árunum. Jú stóri barnið er, meira krevja foreldrin vanliga av tí. Tað kann í sær sjálvum verða ein trupulleiki, tí barnið mennist ikki á samna hátt sum onnur, og kann fáa strongd, um ov stór krøv verða sett.

- Ein bati er tó, so hvørt sum sonur okkara veksur til, tí vit læra at skilja hann og duga betur at fara við honum, sigur ein mamma.

Onnur foreldur siga, at sjúkan er so ymsk. Nøkur børn eru væl fyr, meðan onnur ikki klára seg so væl.

Hvussu nógv børn liða av MBD/DAMP, veit eingin. Onkur hevur høyr, at 6 prosent av børnum hava slík eyðkenni, onnur, at tað er minst eitt barn í hvørjum skúla-flokk. Talan er sostatt um týtandi tal av børnum.

Ikki sammeta nýføðingin við systurina

Ein mamma sigur um tíðina, tá sjúka barnið var nýføðingur og átti eina stóra systur, at læknin segði við seg, at hon einki skuldi skriva um hetta barnið í bókin "Bókin um barnið", so sum nógv foreldur gera.

- Vit fingja slíka bók, tá fyrsta barnið varð føtt, og vildu sjálvandi eisini skriva bókin til næsta barnið.

- Læknin helt, at tað var skeivt at sammeta við systurina, tí sonurin kundi ikki mennast á sama hátt.



Foreldrabólkur stovnar felag fyri MBD/DAMP-børn:

Hann grætur ikki úti

- Tá eg hoyri úthurðina ganga, veit eg um sonurin er glaður ella keddur. Er hann glaður, so er dagurin bjargaður, men um hann er keddur byrjar ein strævin dagur hjá okkum, sigur ein mamma at barni við hesi sjúku

Orð: Dagny Joensen

Mynd: Kalmar Lindenskov

Tá vistu tey als ikki, hvat bagdi soninum, og vitjanin til læknar her og har byrjaði. Kanningar vóru gjørdar í hópatali, fyr at finna fram til orsøkina til, at barnið ikki mentist á sama hátt sum børn flest.

Foreldrabólkurin reksar upp kanningarnar, eitt nú fyr blóðsjúku, líkfali, skannara- og EEG kanningar o.s.fr.

Tað hevur verið so ymsk, hvussu tíðliga børnini hava fingið staðfest, at tey júst eru MBD/DAMP børn, og tað hevur havt ávirkan á, hvussu tey trívast.

Ein mamma sigur, at dótturin var 11 ára gomul, áðrenn sjúkan varð staðfest, og at tað hevur havt ógvuliga óhepnar fylgur, av tí at barnið ikki hevur fingið røttu hjálpinar rættstundis.

Felags fyri foreldrabólkin er, at tey ikki halda seg hava fingið serkøna hjálpa, sum er neyðug í hesum føri, av tí at sjúkan ikki er so kend, sum aðrar sjúkur hjá børnum.

Mett sum vánalig foreldur

Áðrenn foreldrin hava fingið at vita, hvat veruliga bagdi, tí barnið varð striggið, hava tey verið fyri stórum vónbrotum og hava fingið at vita, at tey eru vánaliga foreldur. Børnini hava verið mett sum ógarnlig børn, sum onga uppaling

hava fingið, o.s.fr.

Tað hevur mangan ført til, at foreldrin ikki tora út við børnum, tí tey ongantíð vita, hvat barnið kann finna uppá.

Oftast er sjúkan vörðin meira sjónlig, tá børnini eru farin í skúla, tí har krevst eitt ávíst av børnum, sum MBD/DAMP børn ikki megna.

Ein foreldur siga um lítla sonin, at hann dugdi ikki at sita stillur í skúlanum. Tað færdi við sær, at hann ikki slapp upp í part í skúlagarðinum, og at hini børnini ikki tíndu at spæla við hann.

Hetta var víðvirkandi til, at sonurin fullkomiliga misti sjálvsálitið, og at foreldrin kendu seg maktaleys.

- Tá var tað lættari, tá sjúkan varð staðfest, tí tá vistu vit, at tað ikki var okkara skyld, at barnið var so ómøguligt, sigur ein mamma.

MBD/DAMP børn hava vánlig evnir, men tey eru ikki før fyr at miðsavn seg um t.d. at lesa og skriva. Nógv hava eisini trupult at læra at tosa, og fáa tí serundirvísing.

Tað, at børnini ikki hava bindindi, hevur ofta við sær, at tey missa seg sjálvan burtur. Eitt nú kunnu børnini gloyma, tá tey fara í skúla, hví tey eru stóð júst á skúlavegnum, og kunnu tí fara aðrastaðni enn í skúla.

Altíð ansa eftir børnum

Tey hava eisini hug at ríma úr skúlanum, um tey fáa móguleikan til tess. Ein pápi sigur frá soninum, sum tá hann var fyra ára gamal, rímdi úr barnagarðinum, og fann vegin langa leið heim, hóast foreldrin ikki plagdu at ganga somu leiðina í barnagarðin um dagarnar.

- Tað er ógvuliga strævið hjá foreldrum at MBD/DAMP børnum, at tey ikki hava fyrilit. Foreldrin kunnu ikki lata barnið fara úr eygssjón.

Eini foreldur siga frá, tá tey fingja næsta barnið, at tey noyddust at lesa nýføðingin inni í stovuni, um mammam skuldi barnið okkurt. Hóast sjúka barnið var ógvuliga fjeið um at hava fingið lítlastyr, so dugdi hann ikki at meta millum, um hann kysti ella kroysti tað lítla so harðliga, at tað misti ondina.

Tað er eisini ymsk, hvussu góðan stuðul foreldrin at MBD/DAMP børnum hava fingið.

Eini foreldur greiða frá barni teirra, sum hevur talu-trupulleikar, men at hann hevur so góða fólkæydnu, og dugir væl at spæla. Hann fær eisini góðan stuðul í skúlanum.

Hetta er ein av teimum meira positivu myndunum.

Aðrar frágreiðingar siga frá barni, sum gekk í Sankta Frans skúla, og var komin í 5. skúlaflokk, áðrenn tað

var staðfest at talan var um MBD/DAMP barn.

Mamman sigur, at barnið varð flutt á skúlan á Trøðni, og hon heldur, at tað helst varð gjørt, av tí at skúlin ikki skoytti um barnið.

Tað var torført at góðtaka at barnið fór á skúlan á Trøðni, tí mamman ikki heldur at fólk duga at skilja tað. Harnæst er barnið vörðið hálvvaksið og hevur ongan áhuga at ganga í skúla, og als ikki í skúlan á Trøðni. Hann sleppur sær til rim-

Fyrilestur um MBD/DAMP-børn

Leygardagin 18. november verður felag fyri MBD/DAMP-børn stovnað í Havn.

Í hesum sambandi bjóða stigtakarar til almennan fyrilestur í Lærarakúlahøllini kl. 14.

Stigtakararnir siga í tíðindaskrivi, at teir hava tikið hetta stigið, fyr at betra um livikorni hjá MBD/DAMP børnum í Føroyum, og fyr at sam-

skipa samarbeiðið millum foreldur, skúlar, stovnar og onnur, sum hava samband við MBD/DAMP-børn í gerandisdegnum.

Foreldrabólkurin, sum nú stovnar felagið fyri MBD/DAMP-børn, hava tikið seg saman, fyr at bota um korini hjá børnum teirra, sum hava tørv á serligari hjálpa.

Foreldrin hava tað felags, at tey í gerandisdegnum hava ovurstórar trupulleikar at berjast við.

Høvuðsendamálið er at fáa skúlaverk, sosialverk og heilsuverk at samstarva

Á myndini umboð fyri foreldrabólkin, sum her tosar við Arna Ludvig, stjóri á skúlanum á Trøðni

ingar so skjótt, sum til ber um dagarnar.

Atferðartrupulleikar

- Ein avleiðingin av, at tað gongur so long tíð, áðrenn tað er staðfest at barnið er hevur hetta brekið, er m.a., at tað verður sagt at hava atferðartrupulleikar.

Arne Ludvig, stjóri á skúlanum á Trøðni og útbúgvinn skúlasálarfrøðingur, sigur, at flest øll børn við slíkum trupulleikum, hava fingið orð fyr at hava atferðartrupulleikar.

- Tá tað er staðfest, at barnið hevur hesa sjúku, ber til við venjingum og stuðli at broyta atburðin hjá barninum, og tað hjálpar eisini væl. Trupulleikin er, at foreldrin ikki makt hetta einsanell, tí MBD/DAMP børn eru so strævin og krevjandi, sigur Arne Ludvig.



Í sambandi við stovnanina av felagnum, fer Inge Beese, sálarfrøðingur at halda fyrilestur um MBD/DAMP sjúku, eins og Birgit Kristiansen, sum umboðar foreldrin í danska felagnum, er við á fundinum.

Stigtakararnir vóna, at nógv foreldur og starvsfólk, sum eru um barnsins dagliga, koma á stovnandi fundin leygardagin 18 november kl. 14.